

NYTT FRÅN FRÄMMANDESPRÅKSUNDERVISNINGEN: FÖRVÄNTNINGAR PÅ
MODERSMÅLSUNDERVISNINGEN¹⁾

Grundskolans läroplan i främmande språk (1970) baserar sig delvis på grammatiska strukturer. Den betonar ändå ännu starkare den välbekanta indelningen i fyra delområden inom språkfärdigheten: lyssna - tala, läsa - skriva. Till en stor del hade idén av delområden och deras beaktande i undervisningen kommit till Finland genom Europarådets symposia i Ostia och Ankara.

Vid 1970-talet har språkundervisningen fått nya impulser från samma riktning, i synnerhet från Europarådets språkundervisningsprojekt, som har producerat tröskelnivån i engelska för vuxna 1975, för skolor 1976 (van Ek: The Threshold Level som jag bifogar härnedan, i franska för vuxna 1976, för skolor 1978 (Coste et alia: Un niveau-seuil). I dessa system bygges läroplanen först och främst på situationer, som eleven skulle lära sig behärska språkligt. Man börjar att planera språkundervisningen med övervägningar som

- Vad ska man kunna göra med språket?
- Vad ska undervisas för att nå dessa mål?
- Vilken inflytelse har språkstudier på elevens personlighet och jagbegrepp?

I Finland har man använt den situationsbaserade läroplanen som utgångspunkt i Förslag till basmål och basstoff i grundskolan 1976-1978 och Läroplanskommissionen för gymnasiet, läroplanen för främmande språk 1977. Språket ses där alltså i första rummet som en verksamhet, som hjälper eleven att klara sig både muntligt och skriftligt i olika situationer. Det måtte väl betonas, att alla språkfärdighetens delområden kan förekomma i olika situationer, också läsning. När man gör en läroplan för språkundervisning, bör man bestämma till exempel

1) Jag betraktar undervisningen inte från forskarens synpunkt, utan jag är en byråkrat, överinspektör i skolstyrelsens läroplansbyrå sedan 1969.

- språkfärdighetens olika uttrycksformer och deras viktning
- språkbrukssituationer
- sakinnehåll, som bör förstås och uttryckas
- kommunikationsuppgifter
- ordförråd, kvantitativt och kvalitativt
- det grammatiska innehållet: vilka morfologiska och syntaktiska drag bör eleven förstå och kunna använda?
- krävsnivån.

Situationsbaserade läroplaner har också listor av grammatiska strukturer, som elever skulle lära sig att förstå och använda. I Threshold Level har listan utarbetats av den välkände läroboksförfattaren L.G. Alexander. I vilken mån man vid undervisningen sedan använder grammatiska benämningar eller i stället övning efter modell beror på elevernas ålder, tidigare studier, behärskning av grammatiska begrepp i modersmålet och allmän färdighet i abstrakt tänkande. Man kan naturligtvis ha nytta av färdiga begrepp. Men vid inlärningen av ett främmande språk är huvudsaken väl att lära sig göra det annorlunda än i modersmålet. Kanske gör den stora distansen mellan finskan och indoeuropeiska språk här situationen litet annorlunda än i Skandinavien.

Förväntningar på modersmålundervisningen är då enligt min åsikt

- 1) att eleverna kan tala, lyssna, läsa och skriva (och vågar göra det)
- 2) att de kan i modersmålet behandla de situationer, som de ska undervisas att behandla i främmande språket
- 3) att de känner till några benämningar, som underlättar behandlingen av språkliga företeelser.

Om jag sedan till sist vågar av min egen mångårig erfarenhet som språklärare säga vilka benämningar jag har funnit allra viktigast, skulle det första vara satsens huvuddelar och det andra ordklasser. Men det kan jag inte bevisa.

APPENDIX 3 by L.G. Alexander in: J.A. van Ek The threshold level in a European unit/credit system for modern language learning by adults. Council of Europe 1975

Grammatical summary

I SENTENCE TYPES

Types

1. Declarative sentences	)	
2. Interrogative sentences:	)	
2.1 Yes/no questions	)	affirmative
2.2 Question-word sentences	)	and P
3. Imperative sentences:	)	negative
3.1 Commands	)	
3.2 Polite requests	)	

"Short" sentences:

1. Short answers (type: (Yes,) I am; (No,) I cannot) P
2. Short questions (type: Are you? Cannot you?) P
3. Question-tags (type: You aren't afraid, are you?) R

Complexity:

1. Simple sentences, up to those containing two complements P
2. Compound sentences:
 Co-ordination with and (P), but (P), or (P), Ø (R)
3. Complex sentences:
 Sentences containing object-clauses (P), subject-clauses (type: It is a pity that you cannot come) (P), adverbial clauses of time (P), place (R), condition (P), cause/reason (P), relative clauses (P)

II VERBS

Types

1. Main verbs (see lexicon)
2. Copula: BE P
 Semi-copulas: BECOME, GET, STAY etc.
3. Auxiliaries and semi-auxiliaries:
 tense/aspect: HAVE: perfect and pluperfect P
 BE: present continuous and past continuous P
 BE GOING TO: future P
 WILL: future P
 voice: BE R
 periphrasis: DO P
 modality: CAN: ability, capability, capacity P;
 possibility P; permission R, COULD: see CAN; also
 suggestion P; BE GOING TO: intention P; future P
 MAY: uncertainty P; permission P, BE ALLOWED TO:
 permission P, BE SUPPOSED TO: permission R
 MUST: logical conclusion P; obligation R
 HAVE TO: obligation P, etc.

Forms:

1. Finite forms P
2. Infinitive:
 - 2.1 plain infinitive (V_{inf}): with auxiliaries P; with let's P, let me R, I'd rather P.

2.2 infinitive with to (V_{to}): with semi-auxiliaries (have to, ought to, be going to, etc.) P; to with main verbs (hate, like, try, want) P; with predicative adjectives (how nice, be sorry, be glad, be delighted) P

3. Imperative P
4. Past participle (V_{ed}): in perfect and pluperfect P; in passive R; after causative HAVE P
5. Present participle/gerund (V_{ing}): in continuous tenses P; after come R, enjoy R, go R, hate R, like P, remember R; after prepositions R.

Voice:

1. Active P
2. Passive R

Aspect:

1. Simple P
2. Perfect/pluperfect P
3. Continuous P

Tense:

1. Present P
2. Past P (including "modal past" of auxiliaries: COULD (P), MIGHT (P), OUGHT TO (R), SHOULD (P), WOULD (P))
3. Future P (with will, be going to, and continuous tenses of verbs of motion).

III NOUNS

Number

1. Singular P
2. Plural P

Case:

1. Common case P
 2. Genitive singular (-'s) of personal nouns P
- For other (functional) distinction of cases, see division II of content-specification (3.3.1 - 3.3.5).

Function:

1. Nouns as head of NP P
2. Attributive nouns, esp. material nouns P

IV ADJECTIVES

Function:

1. Attributive P
2. Predicative P

Form:

1. Positive degree P
2. Comparative degree (-er, more) P; irregular forms of those "irregulars" which occur in the lexicon
3. Superlative degree (-est, most) P; irregular forms of those "irregulars" which occur in the lexicon.

Comparison:

1. equality: as as R
2. inequality: not so as R; comparative + than P; superlative P

V ADVERBS

Form:

1. derivation with -ly P
2. non-derived adverbs, e.g. soon, fast, R/P: see lexicon.

Comparison:

See under ADJECTIVES

VI ARTICLES

Definite article: the P

indefinite article: a(n) P

Absence of definite article in cases such as to go to school, in summer, to have dinner P

VII PRONOUNS (including pronominal adjectives)

1. personal: subject forms and object forms P
2. possessive: my, mine etc.
3. demonstrative: this, that, such
4. interrogative:
5. relative: who P, whose R, whom R, which P, that R, \emptyset R
6. indefinite: someone P, somebody P, no one P, not... anyone P, nobody P,
all, some, any R, it (as in: It rains) P
7. emphatic: myself, yourself, etc. (type: I've done it myself) R
8. propword: one (type: I like the red one better) P

VIII NUMERALS

1. Cardinal: up to 4 digits
2. Ordinal: up to 2 digits P

Also: half, quarter

IX WORD ORDER

Basic pattern: subject-predicate-complement(s) P

Derived patterns: Yes/no question pattern P
Wh-question pattern P
Negative sentence pattern with not P
Passive voice pattern P
Imperative pattern P
Indirect object replacement by to-adjunct P

Position of adverbials: the normal positions of the adverbials listed in the content-specification, excluding M_2 P

X WORD FORMATION

Adverb-derivation with -ly P

Compounds and derivatives as listed in the content specification R/P

Compounds and derivatives not listed in the content specification as far as their meaning is fully predictable from component parts occurring in the content-specification R